

HARICH, DE HERVORMDE KERK

Een verwoestende brand teisterde in de kerstnacht van 1979 de kerk van Harich. Het was één van de rampen die het gebouw en zijn voorgangers troffen. De oudste stenen kerk van Harich, nog opgetrokken van tufsteen, wordt voor het eerst genoemd in 1245. Dit godshuis moet veel schade opgelopen hebben in de tijd van de Schieringer en Vetkopers toen Harich met zijn drie stinsen meer dan eens het toneel van strijd was. Bij graafwerkzaamheden kwamen in 1964 twee middeleeuwse vloerniveaus aan het licht. Dit wijst er wel op dat de kerk meerdere malen hersteld werd. In de 17de eeuw was het kerkgebouw er zo slecht aan toe, dat het instortte, waarschijnlijk tijdens reparatiewerkzaamheden. De werkmans Douwe Jaenes kwam bij dit ongeluk om. In het lidmatenboek staat achter zijn naam "bevallen onder een gedeelte van de oude kerck ende is also versmoort 1662 den '10 Maji omtrent een uur na middach.

TOREN

De toren bleef bij de instorting van de kerk gespaard. Hij zou, gezien de gesloten opbouw en het verwerkte tufsteen materiaal uit de 12de eeuw kunnen dateren. Een verbouwing heeft wellicht in de 15de eeuw plaats gehad. Latere restauraties zijn af te lezen uit het metselwerk dat grotendeels bestaat uit rooswinkels (kleine bakstenen) van een bijzondere bruine kleur. Blijkens dicht-gemetselde galmgaten werd de toren (in 16821) verhoogd. Het bouwwerk wordt afgedekt door een gemetselde stenen spits, die van 1902 tot de restauratie in 1974 met planken afgedekt was. De beide klokken in de toren waren er in 1682 zo slecht aan toe dat vervanging geboden was. Omdat geld voor nieuwe klokken ontbrak liet men de oude versmelten en twee kleinere maken. De Leeuwarder klokgieter Petrus Overney werd grotendeels betaald met de overgeschoten klokspijs. Beide klokken werden in de laatste wereldoorlog door de bezetter geroofd, maar keerden terug.

KERK

Na de instorting van de kerk kwam de gemeente van Harwich in 1662 lange tijd niet bijeen, zodat de Classis Sneek tenslotte moest ingrijpen. Met veel moeite werden fondsen verzameld voor de herbouw, die uiteindelijk f 3419-6-4 kostte. Voor dit bedrag is een buitengewoon sober gebouw opgetrokken. Het eenvoudige metselwerk wordt onderbroken door rondbogige vensters en de enige versiering is te vinden aan de zuiddeur, die in een geprofileerde bakstenen omlijsting natuurstenen blokken heeft. In de sluitsteen staat het jaartal 1663 gehouwen. De steenhouwers Dirck Heerckes en Claas Ryenx vervaardigden een gedenksteen met versieringen in de vorm van adelaars en hoornen des overvloeds. Het in 1796 grotendeels weggekapt wapen van dr. Johannes Scheltinga, Grietman van Gaasterland en lid van de Staten Generaal staat boven een kreupelrijm:

"Dit Huis was Eerst gevelt
door Storrem-windt ter neer.
Maar nu is 't dus herstelt
tot Godes eer, en leer
Sijns volks door SCHELTINGA
den Grietman van dees kunst.
Hoort volgt Gods Woort nu na
opdat Uw siele rust."

INTERIEUR

Het in 1979 verbrande gewelf uit 1865 in oude stijl hersteld. Ook het meubilair, dat in 1873 werd bekostigd door de toen reeds sinds 1865 geëmeriteerde en sindsdien als kerkvoogd optredende ds F.Z. Reneman, werd na de brand opgeknapt of gereconstrueerd. Het doophek bleef gelukkig gespaard, maar werd draaibaar gemaakt om de gebruiksmogelijkheden van het kerkgebouw te vergroten. Behalve twee overhuifde banken staat binnen het hek de preekstoel, die kistenmaker Romcke Jans in 1664 voor f 100:- maakte. De hoeken van de kuip zijn versierd met gecanneleerde, Ionische pilasters. Oorspronkelijk was de preekstoel opgesteld tegen de zuidmuur van de kerk. Bij de verplaatsing in 1873 naar de oostzijde kwam hij met toestemming van de op Huize Rijs wonende jhr J.M. F.K. van Swinderen te staan voor het grafmonument dat in 1778 werd opgericht boven een grafkelder in het koor. Het classicistische monument bestaat uit een witmarmere sarcofaag met opschriften betreffende Ulbo Aylva Rengers († 1787) en Nicasia van der Haer († 1778). Op de sarcofaag staat een obelisk met gebeeldhouwde wapens en een bekroning in de vorm van een gevleugelde zandloper. De zwartmarmere boog boven het monument rust op pilasters met daarop olielampjes, knekels en doodskoppen. Tegen de pilasters hangen medaillons, die binnen de omlijsting in

de vorm van den ouroboros opschriften dragen betreffende Lamoraal Albert Aemilius Rengers († 1811) en Francina Godardina Constantia van Lynden van Lunenburg († 1825). Voor het monument staat een in Louis XVI-Stijl uitgevoerd smeedijzeren hek.

Na de kerkbrand zijn teruggevonden grafzerken voor het doophek gelegd, o.a. die voor leden van het Balkster boterkopergeslacht Poppes en voor de geruchtmakende Balkster predikant Johannes Stooter, die in 1771 overleed. Tegen de noordmuur zijn predikantenborden opgehangen en in de consistoriekamer hangt een vroeg 19de-eeuws dienblad met een geschilderde bijbelse voorstelling.

HET ORGEL

In 1898 leverde de Amsterdamse orgelbouwer Steenkuyl aan de Harichster kerk een orgel, dat hij samenstelde uit onderdelen van een ouder instrument. Het werd in 1935 gerestaureerd door de Leeuwarder firma Bakker en Timmenga, die in 1982 een geheel nieuw instrument bouwde ter vervanging van het oude, dat in de brand verloren ging. In de kast, die geïnspireerd is op die van het oude orgel, zijn de volgende registers geplaatst:

Manuaal I			Manuaal II	
Prestant	8'		Flute douce	8'
Octaaf 4'		Fluit	4'	
Holpijp	8'		Nasard	3'
Spitsfluit	4'		Woudfluit	2'
Octaaf 2'		Tremulant		
Cornet	3 sterk (discant)			
Ouint	3'		Pedaal	
Trompet	8'		Bourdon	16'

KERKHOF

Het hooggelegen kerkhof heeft een fraaie ommuring, waarbuiten in 1870 een achttal potten met stoffelijke resten van pasgeboren, ongedoopte kinderen werden gevonden. Een trap van enkele treden en een 19de-eeuws, gietijzeren hek met symbolen van dood en vergankelijkheid geven toegang tot de dodenakker die veel gave 19de-eeuwse palen en zerken telt. Op menig grafteken is een wapen uitgehouwen van families als Poppes, Tromp en Van der Goot. Tegen de oostzijde van de kerk ligt de grafkelder van huize Rijs. Daarin is als laatste in 1958 jonkvrouw Quirina Jacoba Johanna van Swinderen bijgezet. Onder de zware zerk bevindt zich een portaal dat toegang geeft tot de eigenlijke grafkelder, die afgesloten wordt door koperen deuren, die afkomstig zouden zijn uit een schip.

Bij de oostelijke toegang van het kerkhof staat de pomp, waarmee dorpingen vroeger regenwater pompten uit de bak, waarin dit vanaf het kerkdak werd geleid.

S. ten Hoeve
1987

Literatuur:

-S. ten Hoeve - Kerk en toren van Harich, 1974.